

OKM Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta, OKM/35/010/2018

Tampereen yliopiston ylioppilaskunnan lausunto hallituksen esitykseen laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamiseksi

1. Jatkuva oppiminen

Esityksen mukaan jatkuvan oppimisen mahdollisuuksien tarjoamista ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen tehtävänä vahvistettaisiin.

- Korkeakoulut tukevat jo jatkuvaa oppimista tarjoamalla avointa korkeakouluopetusta sekä muilla itse hyviksi katsomillaan tavoilla. Mikäli jatkuvan oppimisen tehtävää halutaan laajentaa, tulee sen toteuttamiseen myös suunnata lisärahoitusta.
- Täydennyskoulutus ja tilauskoulutus osana yliopistojen liiketoimintaa tulee jatkossakin nähdä puhtaasti ydintehtävien toteuttamista varten lisäresursseja tuottavana toimintana. Etenkin uusien kaupallisten koulutusmuotojen kehitysvaiheessa tarvitaan lisäresursseja toiminnan käynnistämiseen, ettei kaupallinen toiminta ole pois yliopiston ydintehtävien toteutukseen suunnatuista resursseista. Jo nyt yliopistoissa vallitsee tilanne, jossa esimerkiksi koulutusviennin kehittämisen kustannukset ovat pois tutkintokoulutuksesta eivätkä suinkaan (ainakaan vielä) tuo yliopistoille merkittäviä lisäresursseja. Täydennyskoulutus ja tilauskoulutus

2. Täydennyskoulutus ja tilauskoulutus

7 § Täydennyskoulutusta koskevan pykälän selkiyttäminen siten, että tutkinnon osia voidaan tarjota täydennyskoulutuksena

- Tamy suhtautuu muutokseen varovaisen positiivisesti. Tutkinnon osia sisältävälle koulutukselle (ns. moduuleille) voi olla kysyntää ja niiden tarjoaminen voisi täydentää jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia, silloin kun työnantaja haluaa kehittää työntekijöidensä osaamista. Muutos voisi myös vähentää tarvetta hakeutua tutkintokoulutukseen osaamisen täydentämiseksi.
- Näemme kuitenkin merkittävänä uhkana sen, että muutos heikentää yksilöiden mahdollisuuksia oman osaamisen täydentämiseen heikentämällä avoimen yliopiston tarjontaa ja houkuttelee yliopistoja siirtämään avoimen yliopiston koulutusta täydennyskoulutukseksi. Avoimen yliopiston koulutuksen ja täydennyskoulutuksen välille tulee tehdä segmentointiero asiakkuuksien ja kysynnän mukaan.
- Lakiesityksessä tulee huomioida täydennyskoulutukseen liittyvä valvonta tutkinnonanto-oikeuteen liittyen: täydennyskoulutuksesta ei tule tehdä maksuttoman koulutuspolun ohittavaa järjestelmää, jossa tutkinnon osia tekemällä olisi mahdollista rakentaa tutkinto. Täydennyskoulutuksen muutoksen ei pidä johtaa kandilla työelämään- ajatteluun, jossa maisteritason koulutus muodostuisi pahimmassa tapauksessa yksityisen sektorin rahoittamana työvoiman lisäkoulutuksena täydennyskoulutuksen muodossa. Tämä suosisi suuria maksukykyisiä yrityksiä ja niiden työntekijöitä ohi muun väestön korkeakoulutusta katsottaessa. Opinnäytteitä ei tule voida suorittaa täydennyskoulutuksena.
- Nähdäksemme olisi lisäksi erittäin tärkeää tukea myös yksilöiden omaehtoista osaamisen päivittämistä ja mahdollistaa jatkuva oppiminen myös heille, joilla ei ole esimerkiksi työnantajaa osaamisen kehittämisen kustantajana. Avoimen koulutuksen tulisikin toimia maksuttomana niille, jolla ei vielä ole korkeakoulututkintoa, ja erittäin matalakustanteisena muille. Kuten ministeriö itse toteaa, "Avoimen korkeakoulutuksen tarjonta painottuu tutkintokoulutuksen alkuvaiheen opintoihin, mikä heikentää mahdollisuutta avointen korkeakouluopintojen hyödyntämiseen osaamisen täydentämiseen ja päivittämiseen". Näin ollen avoimen tarjontaa tulisi nähdäksemme kehittää laajentamalla tarjontaa siten, että se tarjoaisi todellisia osaamisen täydentämisen

mahdollisuuksia yksilöille. Täydennyskoulutus on yksilön kannalta kohtuuttoman kallista ja monille mahdoton väylä oman osaamisen täydentämiseen.

- On tärkeää pitää kiinni opetuksen autonomiasta yliopistossa jatkossakin eikä maksavassa roolissa olevan tahon tule voida määrittää koulutuksen sisältöjä. Näemme ongelmaksi sen, että mikäli täydennyskoulutukseksi tarjottavat tutkinnon osa suoritetaan yhdessä perustutkinto-opiskelijoiden kanssa, eivät tutkinto-opiskelijoiden ja täydennyskoulutettavien tarpeet välttämättä kohtaa toisiaan. Tällaisessa tilanteessa yliopistoilla voi olla insentiivi kehittää koulutusta maksavien asiakkaiden tarpeiden mukaan. Nähdäksemme tutkintokoulutusta tulisi kuitenkin kehittää aina tutkinto-opiskelijoiden osaamistarpeet edellä.

9 § Tilauskoulutuksen laajentaminen suomalaisiin opiskelijoihin

- Tamy ei kannata tutkintoon johtavan tilauskoulutuksen mahdollistamista EU- ja ETA-maiden kansalaisille. Esitys ei ratkaise jatkuvan oppimisen haasteita vaan asettaa opiskelijoita eriarvoiseen asemaan ja aiheuttaa tutkintojen inflaation. Suurimpia syitä työn ohessa tapahtuvan koulutuksen vähäisyyteen on ajan puute ja yliopistosektorilla järjestettävän koulutuksen kalleus, ja tähän haasteeseen tutkinnon suorittaminen ei vastaa.
- On ylipäänsä epäselvää onko tämän kaltaiselle koulutukselle riittävästi tilausta, kun jo nyt yliopistojen järjestämä täydennyskoulutuskin vaikuttaa olevan liian kallista yritysten ja julkisen sektorin osaamisen päivittämisen tarpeisiin. Suurin osaamisvaje löytyy pk-sektorilta, jota lakimuutoksen mahdollistama tilauskoulutus ei tulisi kustannussyistä palvelemaan millän tavalla.
- Lakimuutosta tehdessä pitäisi olla järeämpiä perusteluita kuin "elinkeinoelämältä saadun palautteen ja kuntasektorilta tulevien tiedustelujen perusteella näyttäisi siltä, että työnantajilla on tarvetta täydennyskoulutuksen lisäksi myös korkeakoulututkintoon johtavalle koulutukselle." eikä suomalaista maksutonta koulutusjärjestelmää tule romuttaa tällaisilla perusteilla.
- Pidämme tärkeänä, että tilauskoulutettavat ovat lainsäädännössä edelleen tilauskoulutettavia riippumatta siitä, johtaako heidän suorittamansa koulutus tutkintoon.
- On hyvä, että tilauskoulutukseen osallistumista ei voisi käyttää opiskelijavalinnan kiertämiseksi, mutta tämän varmistamiseen ei esitetä riittäviä keinoja ja käytännössä tämän valvominen olisi mahdotonta. Esimerkiksi ajatus siitä, ettei perustamansa yrityksen kautta voi tilata itselleen, lapsilleen tai muille läheisilleen koulutusta opiskelijavalinnan välttämiseksi, on oikeansuuntainen.

3. Opiskelijavalinta

- Tamy on erittäin pettynyt siihen, ettei lakiesityksessä esitetä ensikertalaiskiintiöstä luopumista. Tamy näkee ensikertalaiskiintiöiden vaikutuksen korkeakoulutukseen pääsyn nopeuttamisessa heikoksi. Kiintiö jopa toimii hidastavana tekijänä, sillä se nostaa kynnystä ottaa opiskelupaikka vastaan ja kannustaa siten välivuosien pitämiseen.
- Tamy näkee siirto-opiskelun laajemman käyttöönoton ja sujuvuuden tärkeäksi ja kannattaa sitä.
- Tamy kannattaa tyhjäksi jääneiden opiskelupaikkojen sujuvampaa täyttämistä.

4. Alempien ja ylempien korkeakoulututkintojen tavoitteelliset suorittamisajat

- Emme kannata esitystä. Jo nyt kahden vuoden ja 120 opintopisteen maisterin tutkinto on tiivis paketti, ja tutkinnon tavoitteiden täyttäminen puolta tai neljäsosaa lyhyemmässä ajassa tuntuu epärealistiselta. Maisterin tutkinnon pohjalta opiskelijalla tulee olla valmiudet mm. tieteelliseen tai taiteelliseen jatkokoulutukseen sekä asiantuntijana toimimiseen työelämässä.
- Eri mittainen tutkinto saattaa vaikeuttaa opiskelijan hakeutumista jatko-opintoihin ja myös heikentää erityisesti kansainvälisten opiskelijoiden asemaa työmarkkinoilla.

Muut kommentit Opetus ja Kulttuuriministeriölle

- Tamy vastustaa lakiluonnosta edeltävässä keskustelussa ja lakiluonnoksen perustelumuihistiossa esiin nousutta ajatusta opinto-oikeuden myöntämisestä yliopistojen opiskelijavalinnoissa yhä laajemmin vain alempaan korkeakoulututkintoon. Se laskisi suomalaista osaamisen tasoa, aiheuttaisi stressiä opiskelijalle, lisäisi pullonkauloja ja vähentäisi yliopistokoulutuksen erityisluonnetta verrattuna ammattikorkeakoulutukseen. Suomessa voi esiintyä tietyille aloille suuntautuvaa liikakoulutusta, mutta ei liian korkeista tutkintonimikkeistä johtuvaa ylikoulutusta. Tulevaisuudessa entisestään lisääntyvät asiantuntijatyöt edellyttävät myös jatkossa ylemmän korkeakoulututkinnon osaamista, ja parhaiten se turvataan takaamalla maisterintasoinen koulutus yliopistoon jo kertaalleen valituille. Ylimääräisten valintaportaiden rakentaminen on epätarkoituksenmukaista suomalaisissa yliopistoissa, sillä niiden piiriinhakeutuvat opiskelijat ovat jo alun perin osaavia ja motivoituneita. Korkeakoulujen välillä vaihtavien maisterivaiheen opiskelijoiden määrää voidaan lisätä jo lakiluonnoksessa esitetyin keinoin.

Tampereen yliopiston ylioppilaskunnan puolesta,

Sanni Lehtinen
Puheenjohtaja

Lisätietoja:
Roope Tukia
Hallituksen jäsen, Koulutuspolitiikka